

mgr Paweł Łowicki

Promotor dr hab. Marcin Zajenkowski

Temat rozprawy doktorskiej: „Poznawcze i społeczno-emocjonalne korelaty religijności – rola mentalizacji, empatii i inteligencji emocjonalnej”

Streszczenie

Celem niniejszego projektu było ustalenie związków pomiędzy religijnością a wybranymi zmiennymi poznawczymi i społeczno-emocjonalnymi, w szczególności mentalizacją, empatią oraz inteligencją emocjonalną. W zrealizowanym projekcie doktorskim dążono do wprowadzenia szeregu istotnych udoskonaleń względem wcześniej prowadzonych badań. W warstwie teoretycznej, wprowadzono precyzyjne definicje badanych konstruktów, a zwłaszcza jasne rozróżnienie poznawczej zdolności mentalizacji od empatii emocjonalnej. Dodatkowo, poprzez zastosowanie zróżnicowanych sposobów pomiaru, w tym miar samoopisowych i bardziej obiektywnych miar wykonaniowych, a w przypadku empatii także metody szacowania jej poziomu przez inne osoby, zrealizowany cykl badań zmierzał do pogłębienia wiedzy o omawianych zależnościach. Na pracę doktorską składa się cykl pięciu publikacji opisujących łącznie siedem niezależnych badań empirycznych. W odniesieniu do mentalizacji wykazano, iż choć osoby bardziej religijne deklarują wyższy poziom subiektywnie ocenianych zdolności mentalizacyjnych, to jednak rzeczywisty (mierzony miarami wykonaniowymi) poziom zdolności w tym zakresie nie wiąże się istotnie z religijnością. Co więcej, wyniki przeprowadzonych analiz sugerowały również, że powiązanie rzeczywistego poziomu mentalizacji z religijnością może w znacznym stopniu zależeć od stylu przetwarzania treści religijnych (literalnego vs. symbolicznego), którym posługują się uczestnicy badania. Ponadto, pokazano także, iż popularne narzędzie do samoopisowego szacowania tendencji mentalizacyjnych (Współczynnik Empatii) może pozytywnie korelować z religijnością za sprawą swoich komponentów emocjonalnych, związanych bliżej z empatią emocjonalną. W przypadku inteligencji emocjonalnej przeprowadzone badania dostarczyły pierwszych danych empirycznych wskazujących na pozytywne powiązanie inteligencji emocjonalnej w ujęciu zdolnościowym z wiarą w Boga, a następnie w obliczu rozbieżnych wyników innych dociekań wykazano, iż znaczenie dla wystąpienia tej zależności może mieć również poziom inteligencji poznawczej oraz empatii emocjonalnej. Uzyskane wyniki sugerują, iż inteligencja emocjonalna może być pozytywnie powiązana z religijnością o tyle, o ile uwzględni się jej komponenty afektywne i intuicyjne, zaś komponenty o charakterze racjonalnym i analitycznym mogą być ujemnie skorelowane z wiarą religijną. Wreszcie, wyniki niniejszego projektu sugerują, iż spośród omawianych konstruktów największe znaczenie dla religijności ma empatia emocjonalna. Zmienna ta systematycznie okazywała się istotnym i pozytywnym korelatem religijności – zarówno w zestawieniu z miarami mentalizacji, jak i w porównaniu do mechanizmów społecznego uczenia się wiary w kontekście rodzinnym. Ponadto, wykazano, że empatia emocjonalna może pełnić rolę pośredniczącą w relacji inteligencji emocjonalnej i wiary w Boga. Co ważne, znaczenie empatii emocjonalnej w niniejszym projekcie zostało wykazane zarówno z użyciem subiektywnych metod samoopisowych, jak i przy wykorzystaniu szacowania poziomu tej zmiennej przez inne osoby. Oba te źródła zgodnie potwierdziły pozytywny związek pomiędzy empatią emocjonalną a religijnością. Ogólnym wnioskiem ze zrealizowanych badań jest konkluzja, iż religijność wykazuje istotne i pozytywne powiązanie z funkcjonowaniem doświadczeniowo-intuicyjnego sposobu przetwarzania informacji oraz negatywne powiązanie z racjonalnym

systemem poznania. Co za tym idzie, można oczekiwać, iż religijność będzie wykazywać pozytywne skorelowanie ze zmiennymi o charakterze jednoznacznie emocjonalnym, a także z afektywnymi i intuicyjnymi komponentami zmiennych o bardziej złożonej strukturze wewnętrznej.